

Opvs Theologicvm

In Tres Tomos Distribvtvm, In quo praecipua totius Theologiae capita accurate pertractantur ... Adiecto ad finem Tertij Tomi Indice rerum notabilium

Qui totam primam partem D. Thomæ, ac multa alia continet, quorum Indicem sequens pagina dabit

Mauro, Silvestro

Romae, 1687

Q. 191. Vtrum aer iste caliginosus, ac infernus sint loca pœnalia dæmonum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84111](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84111)

Iudicij. Ratio est, quia ante diem Iudicij permittitur illis extra infernum vagari, & quasi bellum gerere cum Deo circa salutem hominum, in quo bello, dum homines ad peccata inaucunt, eorumque damnationem obrinent, sua praua desideria complent, ac de hoc lætantur radicaliter. At post diem Iudicij cessabit hæc pugna, & in infernum detrusi manebunt in perpetua desperatione obtinendi aliquid, quod desiderant, ac proindè de nullo amplius gaudebunt. Tunc igitur de dæmonibus, & cæteris damnatis verificabitur illud Bernardi lib. 5. de considerat. cap. 10. *Damnatus in æternum non obtinebit quod vult, & quod non vult in æternum nihilominus sustinebit*, idè quæ in æternum dolebit sine vlllo gaudio ne quidem radicali.

25. Ad 1. Concedo maiorem, & nego minorem. Dæmones enim, & damnati sicut dolent de malis præsentibus, ita timent mala futura, iuxta illud Iacobi 2. *Dæmones credunt, & contremiscunt*. Credunt igitur dæmones instare diem Iudicij, post quam detruentur in infernum, atque hæc mala timent ita vehementer, vt contremiscant. Dum Iob. 16. de dia. bolo dicitur: *Factus est, vt nullum timeret, significatur, quod nullum timet timore salutari, & cohibente à peccato*.

26. Ad 2. distinguo maiorem: dolere de malo culpæ dolore honesto, & vtili, est bonum ipsi dolenti, & est signum voluntatis bonæ, concedo: dolere de malo pœnæ, ac de malo culpæ propter pœnam dolore purè pœnali, ac non honesto, neque vtili, est bonum dolentis, nego: distinguo eodem pacto minorem, & nego consequentiam. Dolere de malo culpæ propter se dolore honesto, & vtili, est bonum dolentis, & vt loquitur Sanctus Thomas artic. 3. quæst. 64. in respons. ad 2. *Attestatur voluntatis bonitati, cui malum culpæ opponitur*. At dæmon cum perueria sit voluntatis, & obstinata, de malo culpæ propter se non dolet. Dolere de malo pœnæ, vel de malo culpæ propter pœnam, dolore non honesto, neque vtili, sed necessario, & quodammodo coacto non est bonum, sed malum dolentis: at bonum est vniuerso, cui bonum est, vt mali puniantur, sint miseri, & patiantur perpetuum dolorem. Adde ex Sancto Thoma in resp. ad 3. quod licet dolor de pœna æterna non sit bonus dolenti, tamen est signum bonitatis naturæ, cui malum pœnæ opponitur. Idè enim natura dolet de malo, quia bona est. Idcirco Augustinus lib. 19. de Ciuit. cap. 13. dicit. *Dolor amissi boni in supplicio testis est naturæ bonæ*.

27. Ad 3. Nego dæmones posse cessare ab omni actu voluntatis. Aliqui enim actus voluntatis sunt necessarij, à quibus voluntas cessare nequit, eo pacto, quo beati non possunt cessare ab amore beatifico. Dæmones igitur cessare non possunt ab actibus doloris, ac tristitiæ purè pœnalibus, vt dictum est num. 9. August. lib. 1. retract. cap. 22. dicens: *Nihil*

tam est in potestate voluntatis, quam ipsum velle, intelligendus est de volitione electiua, quæ eo ipso, quod est electiua vnius præ alio, est libera, & est in potestate voluntatis, cum actus voluntatis non electiui possint esse necessarij.

28. Ad 4. Licet dæmones careant sensu corporis, tamen non carent sensu mentis, cui etiam tribuitur nomen sensus latius sumpti, idè quæ capaces sunt pœnæ sensus, non quidem corporis, sed mentis.

29. Ad 5. Non omne malum dependens ex cognitione dicitur pœna sensus, sed illud solum, quod correspondet peccato, in quantum est conuersio ad creaturam, seu pendeat à cognitione, seu non: & quia peccato, in quantum est conuersio ad creaturam, correspondet omnia mala, quæ dæmones, & damnati patiuntur ab igne, & ab alijs creaturis, seu pendeant à cognitione, seu non, idè omnia, & sola mala, quæ dæmones, & damnati patiuntur ab igne, & ab alijs creaturis, spectant ad pœnam sensus, seu pendeant à cognitione, seu non. E conuerso non omne malum independens, & antecedens cognitionem spectat ad pœnam damni, sed omnia, & sola mala, quæ correspondent peccato, in quantum est auersio à Deo: sed peccato in quantum est auersio à Deo, correspondet non solum priuatio Dei, & beatitudinis, sed etiam dolor de tali priuatione; ergo.

30. Ad 6. Iam num. 21. & 22. explicatæ sunt authoritates Sancti Augustini, Sancti Thomæ, &c. quæ tribuunt dæmonibus, & damnatis gaudium, ac dictum est, quod tribuunt gaudium purè radicale, non autem formale.

QVÆSTIO CXCI.

Virum aer iste caliginosus, ac infernus sint loca pœnalis dæmonum?

S. Tho. quæst. 64. artic. 4.

1. **P**rimò videtur nullus dari locus pœnalis dæmonum. Nam natura purè spiritalis non patitur à loco corporeo; sed dæmones habent naturam purè spiritalem; ergo non patiuntur à loco corporeo, ac proindè nullus est locus pœnalis dæmonum.

2. Secundo videtur locus pœnalis dæmonum esse infernus tantum, non autem aer iste caliginosus. Nam locus pœnalis hominum est infernus tantum; sed dæmones non minus peccarunt, quam homines; ergo locus pœnalis dæmonum debet esse infernus tantum.

3. Tertio dæmones semper patiuntur ab igne: ergo semper sunt in loco pœnali, in quo sit ignis; sed in hoc aere non est ignis; ergo locus pœnalis dæmonum est infernus tantum, in quo est ignis.

4. Respondeo circa locum pœnalem dæmonum,

monum, & damnatorum plura dubia esse examinanda, quæ breuitatis, & claritatis gratia libet per aliqua quæstia proponere.

5. Quæritur ergo primò, vtrum detur aliquis locus certus, & determinatus, qui sit veluti locus exilij, & carceris ad punctionem malorum Angelorum, & hominum deputatus?

6. Respondeo negasse quosdam ex antiquis philosophis. Negarunt etiam Philo lib. de congressu quærendæ eruditionis gratia, ac Origines lib. 2. Periarchon, cui hunc errorem tribuit Hieronymus epist. ad Auitum. In eodem errore dicuntur fuisse Marcionita, Albigenses, & Almaricus, qui vt refert Castro, verbo *Infernus*, hæresi 1. dixerunt infernum nihil esse, præter conscientiam peccati, eoque secuti sunt Calvinus, Bucerus, & Beza, quos refert, & impugnat Bellarminus lib. 4. de Christo, cap. 8. & sequenti, & lib. 2. de Purgatorio cap. 6.

7. Contra hos errores de fide est dari vnum locum corporeum, qui est velut locus exilij, & carceris ad pœnam Angelorum, & hominum peccantium deputatus, qui locus in Scripturis vocatur infernus, gehenna, & tartarus.

8. Probatur primò ex Scriptura. Sapient. 5. *Talia dixerunt in inferno hi, qui peccauerunt.* Iob 10. *Antequam vadam ad terram tenebrosam, & operiam mortis caligine, terram miseria, & tenebrarum, vbi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.* Ecclesiast. 21. *Via peccantium complanata lapidibus, & in fine illorum inferi, & tenebræ, & pœne.* Lucæ 16. *Mortuus est diues, & sepultus est in inferno, qui paulo post vocatur, locus tormentorum.* 2. Petri 2. *Angelis peccantibus non pepercit Deus, sed inferni rudentibus detrusos in tartarum tradidit cruciandos.* Marci 9. *Bonum est tibi debilem, & claudum intrare in vitam, quam duas manus habentem ire in gehennam, in ignem inextinguibilem.* Luc. 12. *Eum timete, qui habet potestatem mittere in gehennam.*

9. Probatur secundo ex symbolo, Concilij, & Patribus. In symbolo Apostolorum credimus de Christo, quod post mortem descendit ad inferos. Concilium Florentinum in litteris vnionis definit: *Illorum animas, qui in actuali mortali peccato, vel in solo originali decedunt, in infernum descendere, pœnis tamen disparibus puniendas.* Idem docent Patres, ac præsertim Gregorius lib. 9. Moral. cap. 38. lib. 12. capit. 6. lib. 13. cap. 16. & 17. & lib. 4. Dial. capit. 36. & sequentibus, vbi plures refert visiones de inferno: Chrysof. Cyrillus Alexand. Iustinus Martyr, Augustinus, & alij, quos citat Suarius lib. 8. de Angelis, cap. 16. numer. 9.

10. Tertiò probati potest, afferendo rationem congruentiæ. Nam sicut in suprema parte mundi debet dari locus aliquis communis deputatus Angelis, & hominibus beatis, sic in infima mundi parte debuit dari locus aliquis communis exilij, & carceris, deputatus

Angelis, & hominibus damnatis ad supplicium æternum.

11. Quæritur secundo, in qua mundi parte sit infernus, seu locus pœnalis deputatus supplicio malorum Angelorum, & hominum?

Respondeo, quod Augustinus lib. 20. de Ciuit. cap. 10. loquens de igne inferni, dicit: *Cuiusmodi, & in qua mundi parte futurus sit, hominem scire arbitror neminem, nisi forte cui diuinus spiritus ostendit: cui consonat Gregorius lib. 4. Dial. cap. 42. dicens: Hac de re temerè desinare non audeo.* Quidam dixerunt infernum esse in villa quadam propè Hierosolimam, quæ vocatur Gehennon, ex qua gehenna est dicta, teste Hieronymo lib. de Traditionibus Hebræorum ad 2. lib. Paralip. cap. 32. Alij dixerunt infernum esse in valle Iosaphat, quam opinionem refert, & fabulosam vocat Chrysostomus homil. 31. in Epist. ad Romanos, dicens. *Nonnulli fabulantes dicunt, quod in valle Iosaphat, quod de bello quodam præterito dictum est, ad gehennam trabentes.* Idem ferè habet tom. 3. Homil. de præmijs Sanctorum, Auctor operis imperfecti in Matth. homil. 53. refert aliam quorundam opinionem, dicens: *Quidam dicunt non tantum infernum esse deorsum, sed extra mundum istum esse aliqua tenebrosissima loca, & ignea, in quibus patiuntur, qui digni sunt.* Alij dixerunt infernum esse in sphaera ignis. Nyssenus in disput. de anima, & resurect. censuit infernum esse in hoc aere caliginoso. Has duas vltimas opiniones confutat Abulens. lib. de statu animarum, concl. 5. 6. & 7. & Paradox. 5. cap. 9. & sequentibus.

12. Contra has opiniones dicendum cum communi sententia Patrum, & Theologorum, quam late probat Abulens. locis citatis, infernum esse sub terra, ac in profundissimis terræ partibus propè centrum.

Probatur primò ex Scriptura. Nam Matth. 12. Christus dixit. *Sicut fuit Ionas in ventre ceti, sic erit filius hominis in corde terræ;* sed sicut cor est in medio circiter animalis, sic cor terræ est in medio circiter terræ, & propè centrum: ergo infernus, ad quem Christus descendit, est circa centrum terræ; sed infernus, ad quem Christus descendit, fuit sinus Abrahæ, seu limbus Sanctorum Patrum: ergo sinus Abrahæ fuit circa centrum terræ; sed infernus damnatorum est in loco profundiori, vt colligitur ex Lucæ 16. vbi dicitur diuitem sepultum in inferno oculos eleuasse, vt videret Abraham: ergo etiam infernus damnatorum est circa centrum terræ. Confirmatur: nam Paulus ad Ephesios 6. de Christo dicit, *Descendit ad inferiores partes terræ:* ergo infernus, ad quem Christus descendit, est in inferioribus partibus terræ; vt explicauit Irenæus lib. 5. cap. 31. Rursus vt docet Isidorus lib. 14. Etymol. cap. vltimo, infernus dicitur, quod infra sit, & in Scriptura vocatur etiam locus profundus. Prouerb. enim 9. dicitur: *In profundis inferni conuicia eius:* Isa. 7. *In profundum inferni, siue in excel-*

sum supra: Iob. 11. Deus dicitur profundior inferno: Isa. 7. In profundum inferni; Isa. 14. *Veruntamen in infernum detraheris, in profundum lacu, ubi Hieronymus per lacu profunditatem infernorum vltimum designari dicit: sed scriptura loquens cum hominibus manentibus in superficie terræ infernum dicit esse profundum respectu hominum manentium in superficie terræ, respectu quorum nihil est profundum, nisi quod est in visceribus terræ, & propinquius centro: ergo Scriptura significat infernum esse in visceribus terræ, & circa centrum terræ, ideoque Luc. 18. & Apocal. 20. vocatur abyssus.*

13. Probatur secundo ex Patribus. Augustinus, qui lib. 2. de Gen. ad litt. cap. 32. 33. & 34. insinuauerat infernum non esse locum corporeum, lib. 2. retractat. cap. 24. id retractans dicit. *De inferis magis mihi videor dicere debuisse, quod sub terris sint, quam rationem reddere, cur sub terris esse credantur, sine dicantur, quasi non ita sit.* Cyrillus Alexandrinus orat. de exitu animæ dicit: *animas, quæ in peccatis moriuntur, in terrarum opaca deduci, in terram tenebrosam, & fuliginosam, in infimas infernorum carcerum partes.* Ildor. lib. 14. Etymol. cap. vltimo dicit: *Sicut cor animalis in medio eius, ita infernus in medio terræ esse perhibetur: unde in Euangelio legimus in corde terræ.* Tertullian. in apolog. cap. 11. infernum vocat *inum tartarum*, & lib. de anima, cap. 55. infernum describit dicens: *Est in fossa terræ, & in alto vastitas, & in ipsis visceribus eius abstrusa profunditas; idque confirmat ex verbis Christi, in corde terræ.*

14. Probatur tertio, afferendo rationem congruentiæ. Nam sicut locus beatorum debet esse in altissima mundi parte, sic locus, & carcer damnatorum debet esse in profundissima parte mundi; sed profundissima pars mundi est circa centrum terræ: ergo.

15. Adde, quod in inferno solent assignari quatuor sinus, ac veluti carceres. Primus est, in quo detenti sunt captiui iusti veteris testamenti, donec liberarentur à Christo, qui vt dicitur ad Ephesios 4. *Captiuam duxit captiuitatem; & hic Luc. 16. vocatur sinus Abrahæ.* Secundus est, in quo detinentur animæ purgandæ, qui vocatur purgatorium. Tertius est, in quo detinentur qui mortui sunt cum solo peccato originali, & non patiuntur poenam ignis, & vocatur limbus puerorum. Quartus est, qui est carcer dæmonum, & aliorum damnatorum. Dicendum igitur cum communissima sententia carcerem damnatorum esse optimum infimum, & profundissimum, ac circa ipsum centrum terræ constitutum, & à cælo empyreo distantissimum.

16. Quæritur tertio, vtrum omnes, vel aliqui dæmones permittantur manere in hoc aere caliginoso, tamquam in carcere, & loco exilij illis deputato vsque ad diem iudicij?

Respondeo, quod Augustinus lib. 3. de Genesi ad litt. cap. 10. dicit: *Aer caliginosus est quasi carcer dæmonum vsque ad diem iudicij.* Dici-

tur autem aer caliginosus, quia subiectus est nebulæ, caliginæ, pluuiis, procellis &c. Et quidem quod multi dæmones in hoc aere versentur, ad fidem Apostolicam pertinet, vt docet Augustinus lib. 11. de Gen. ad litt. cap. 2.

17. Probatur ex Scriptura. Ad Ephesios 6. dicitur: *Non est nobis colluctatio aduersus carnem, & sanguinem, sed aduersus Principes, & Potestates aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitie in caelestibus.* Dicuntur autem dæmones mundi rectores, quia prauos homines regunt: dicuntur tenebrarum harum, ac spiritualis nequitie in caelestibus, quia in hoc aere caliginoso, & tenebroso versantur, qui nomine cæli sæpe in Scripturis vocatur. Sic hunc locum explicauit August. lib. de Agone Christiano, cap. 3. & 4. & alij Patres. Rursus idem Apostolus ad Ephes. 2. *diabolum vocat principem potestatis aeris huius.* Idem dicit sub caligine, hoc est sub aere caliginoso reseruari spiritus, qui peccauerunt. 1. Petri 5. dicitur. *Diabolus circuit querens quem deuoret.* Apocal. 12. de eodem diabolo dicitur, quod descendit ad nos habens iram magnam. Confirmatur; nam in Euangelio legitur dæmones inter nos versari, tentasse Christum, vexasse homines, missos in percussos, ex corporibus hominum ciectos, ergo.

18. Probatur secundo ex Patribus. Hieronymus in Epist. ad Ephesios, explicans illa verba: *non est nobis colluctatio aduersus carnem, & sanguinem, sed aduersus principes, & potestates,* dicit. *Hæc omnium doctorum opinio est, quod aer iste, qui cælum, & terram medius diuidens inane appellatur, plenus est contrarijs fortitudinibus.* Chryostomus hom. 4. in Epist. ad Ephesios, & Homil. 11. in 1. ad Thessalonicenses dicit: *Nescitis, quam multi sunt dæmones in hoc spatio, quam multe fera, quam multe spirituales nequitie?* Idem docent plerique alij Patres, quos citat Suarius lib. 8. de Angelis, cap. 16. num. 30.

19. Quæritur quarto, propter quem finem tot dæmones permittantur manere in hoc aere caliginoso?

Respondeo cum Sancto Thoma hoc art. 4. quæst. 64. rationem esse, quia homines ad probationem, & augmentum meriti debuerunt exerceri per impugnationem contrarij; sed ordo diuinæ providentiæ postulat, vt bonum inferiorum procuretur per superiora; Angeli autem in natura sunt superiores hominibus: ergo bonum hominis directè debuit procurari per Angelos sanctos, qui homines conducerent ad bonum, & retraherent à malo: indirectè per Angelos malos, permittendo, vt homines tentando exercerent, & probent, ne Angeli mali totaliter post peccatum ab utilitate naturalis ordinis exciderent; ergo dæmonibus debuit permitti, vt vsque ad diem iudicij in hoc caliginoso aere manerent ad homines suis impugnationibus exercendos.

20. Quæritur quinto, vtrum etiam ante diem iudicij aliqui dæmones mancant in inferno?

Respondeo affirmatiuè cum Sancto Tho-

ma, qui hoc eodem art. 4. dicit: *Licet eorum aliqui etiam in inferno sint ad torquendum eos, quos ad malum induxerunt, sicut & aliqui boni Angeli sunt cum animabus sanctis in celo.*

21. Quæritur sexto, an omnes dæmones aliquando in inferno sint, aliquando in hoc aere, an potius aliqui semper sint in vno loco, alij semper in alio?

Respondeo, quod Melchior Canus relatus à Bannez in comm. huius art. 4. quæst. 64. dub. 4. docuit aliquos dæmones semper manere in inferno, alios semper in hoc aere. Dicebat enim aliquos, qui grauius peccarunt, iam accepisse consummatam pœnam ignis, atque ab initio detrusos esse in inferno, alios, qui minus grauius peccarunt, relictos in aere caliginoso vsque ad diem iudicij absque pœna ignis.

22. Reijcitur hæc sententia, tum quia omnes dæmones etiam qui sunt in hoc aere caliginoso patiuntur pœnam ignis; tum quia Lucifer, seu Diabolus, & Satan grauius omnium Angelorum peccauit, vt dictum est quæstione 185, sed Lucifer, seu Diabolus saltem, aliquando fuit in hoc aere extra infernum; ergo. Probat minor: nam Paulus ad Ephesios 2. vocat Diabolum principem aeris huius; sed Hieronymus, alijque interpretes communiter putant per diabolum principem aeris huius intelligi Luciferum, seu Satanam; ergo. Rursus communiter creditur Euam, & Christum tentatos fuisse ab ipso Lucifero. Apocal. 12. dum draco, & Angeli eius dicuntur pugnare contra Ecclesiam, nomine Draconis intelligitur Lucifer, qui ibidem vocatur *serpens antiquus, diabolus & Satanus*, & cap. 20. dicitur ad tempus missus in abyssum, & ibi clausus, ac deinde soluendus, & exiturus, vt seducat gentes.

23. Dicendum igitur cum Magistro in 2. dist. 6. Sancto Bonaventura ibi art. 2. quæst. 1. Egidio art. 2. & Alensi in 2. distinct. 2. quæst. 20. omnes dæmones alternis vicibus nunc in inferno, nunc in hoc aere morari. Proportionaliter multi docent omnes Angelos nunc manere in celo, nunc in ministerium mitti, siquidem vt Apostolus dicit ad Hebræos 14. *Omnes sunt administratorij spiritus in ministerium missi propter eos, qui bæreditatem capiunt salutis*, ac de facto ipse Michael Angelorum princeps in Scripturis sæpè legitur missus in terras, Sed de Angelis beatis an omnes mittantur, cum S. Thoma quæst. 112. art. 2. agemus infra quæstione 206.

24. Quæritur septimo, vtrum dæmones tentantes iustos, cum ab illis vincuntur, priuentur in perpetuum potestate homines tentandi, ac in infernum detrandantur?

Respondeo, quod Origenes videtur affirmasse. Nam Homil. 15. ad cap. 12. Iosue dicit. *Puto, quia sancti quique repugnantes aduersus illos incentores peccatorum spiritus imminuant exercitum dæmonum; & rationem affert, dicens: quia nequam spiritus, cum vincuntur à sanctis, vel in abyssum,*

vel in tenebras exteriores &c. abducuntur. Verum hæc doctrina parum consonat Scripturæ, & Patribus. Nam vt habetur Matth. 4. diabolus, qui censetur fuisse Lucifer, postquam primo, & secundo victus est à Christo, adhuc tertio tentauit, ac deinde vt dicitur 10. 13. misit in cor Iudæ, vt Christum proderet, ac vt colligitur ex Apocal. 12. temporibus Antichristi grauius Ecclesiam vexabit. Dæmon, qui tentauit Iob, sæpius victus, adhuc non recessit, & cum demum recessit, non legitur detrusus in infernum. Gregorius lib. 3. Moral. cap. 8. dicit. *Antiquus hostis quo valentius vincitur, eo ab hoc ad insidias ardensius instigatur.* Ambrosius lib. 4. in Lucam loquens de diabolo, qui victus à Christo, vt dicitur Luc. 4. *Recessit ab eo vsque ad tempus dicit: Postea non tentaturus, sed aperte pugnaturus aduenit.*

25. Addo primo probabile esse, quod Diabolus, seu Lucifer post passionem Christi detrusus sit in infernum, ibique ligatus permanebit vsque ad tempus propinquum extremo iudicio, quo soluetur, & permittetur grauius impugnare Ecclesiam, & Sanctos. Apocal. enim 20. habetur: *Angelus de celo missus apprehendit draconem serpenticem antiquum, qui est Diabolus, & Satanus, & ligauit illum per annos mille, & misit eum in abyssum, & clausit, vt non seducat amplius gentes, donec consummentur mille anni, & post hæc oportebit illum solui modico tempore; & paulo post, cum consummati fuerint mille anni, soluetur Satanus de carcere suo, & exibit, & seducet gentes.* Notat autem Suarius lib. 8. de Angelis, cap. 16. num. 6. per mille annos non significari tempus determinatum, sed totum tempus gratiæ, vsque ad tempora Antichristi, vt docent Patres contra millenarios.

26. Addo secundo probabile esse dæmones, cum primo peccarunt, & eieci sunt de celo, detrusos esse in infernum iuxta illud Isaia 14. vbi post illa verba: *quomodo cecidisti de celo Lucifer &c.* subditur. *Detractus est ad inferos superbia tua, vsque ad profundum lacus; & iuxta illud 2. Petri 2. Rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos.* Sexto deinde die creatis primis hominibus, Lucifer permissus est egredi ex inferno, illosque tentare &c. Demum vt dicit Sanctus Thomas hoc art. 4. quæstione 64. *post diem iudicij omnes mali, tum homines, tum Angeli in inferno erunt, boni vero in celo.* Colligitur hoc primo ex sententia Christi Matth. 25. *Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui parati estis Diabolo, & Angelis eius. Et ibunt hi in supplicium æternum, iusti autem in vitam æternam.* Colligitur secundo ex verbis illis Apocal. 20. *Diabolus, qui seducebat eos, missus est in stagnum ignis, & sulphuris, vbi & bestia, & pseudopropheta cruciabantur die, ac nocte in secula seculorum; & paulo post: indicatum est de singulis secundum opera ipsorum, & infernus, & mors missi sunt in stagnum ignis. Hæc est mors secunda.* Ratio est, quia locus pœnalis conueniens dæmonibus ratione culpæ est infernus, seu stagnum ignis: aer autem iste caliginosus est locus

cus ipsorum ad exercendos homines per tentationes: sed post diem iudicij homines non debebunt amplius tentationibus exerceri: ergo dæmones detruentur in infernum; & in flagrum ignis, qui idcirco Matth. 25. dicitur: *paratus Diabolo; & Angelis eius.*

27. Quæritur octavo, vitum dæmones, dum extra infernum vagantur in hoc aere caliginoso, patiantur pœnam ignis?

Respondeo affirmatiue. Sed de hoc puncto agendum est ex professo quæstione sequenti.

28. Ad 1. distinguo maiorem: natura purè spiritualis non patitur à loco corporeo, ita vt alteretur sensibiliter secundum substantiam; concedo: ita vt contristetur secundum voluntatem, nego maiorem; concedo minorem: & nego consequentiam. Angelis, quia naturaliter sunt præcipua, & nobilissima pars mundi; debetur supremus, ac nobilissimus locus mundi, hoc est cælum empyreum: debetur etiam potestas se pro libito transferendi ad omnia loca; ergo detrusio, qua ita alligantur inferno, hoc est infimo mundi loco, tamquam carceri, vt se mouere nequeant, est magna pœna, & valde contristans eorum voluntatem.

29. Ad 2. concedo maiorem, & minorem, ac distinguo consequens; ergo locus pœnalis dæmonum post diem iudicij est infernus tantum, concedo; ante diem iudicij, nego. Homines, quia secundum naturam sunt inferiores Angelis, debent ministerio bonorum Angelorum perfici, ministerio malorum exerceri toto tempore viæ vsque ad diem iudicij: ergo dæmonibus permitti debet, vt vsque ad diem iudicij vagentur in hoc aere caliginoso, & homines per varias tentationes exerceant, ac probent: sed vna anima non debet exerceri per aliam, cum sint eiusdem naturæ; ergo locus animarum damnatarum est infernus tantum.

30. Ad 3. in quo proponitur quæstio, vitum dæmones, dum extra infernum vagantur in hoc aere caliginoso, patiantur pœnam ignis, respondendum est ex professo quæstione sequenti.

QVÆSTIO CXCII.

Vtrum, & quo pacto dæmones ab igne corporeo torqueantur etiam cum sint extra infernum, & vagantur in hoc aere?

S. Tb. qu. 64. art. 4.

Videntur dæmones, & animæ damnatorum, dum corporibus carent, non torqueri ab igne corporeo: primò quia Scriptura loquens de igne, quo cruciantur dæmones, & animæ damnatorum, debet potius in-

telligi metaphoricè, quam propriè: ergo. Probatùr antecedens: nam loquens de damnatis Iai. 66. dicit: *Vermis eorum non morietur, & ignis non extinguetur;* sed vermibus sumitur metaphoricè pro remorsu conscientiæ: ergo etiam ignis. Rursus Iob. 24. dicitur: *ad nimium calorem transeat ab aquis niuium, & vsque ad inferos peccatum illius;* sed dæmones, & animæ non torquentur ab aquis, & niuib; propriè, sed metaphoricè sumptis; ergo. Præterea Luc. 16. anima diuitis sepulta in inferno dicit: *Mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma;* sed digitus Lazari, & lingua diuitis debent sumi metaphoricè, cum animæ separata careant digitis, lingua, & membris corporeis; ergo.

2. Secundo plures Patres, nimirum Tertullianus, Origenes, Hieronymus, Ambrosius, Augustinus, Gregorius, Damascenus, & alij sacris expressè insinuant ignem inferni esse incorporeum, ac diuersæ rationis ab igne nostro; ergo.

3. Tertio impossibile est, quod ignis corporeus cruciet spiritus, ac saltem sine pluribus, & ingentibus miraculis id fieri nequit; sed hæc miracula non sunt multiplicanda; ergo.

4. Quarto explicari non potest, vitum ignis corporeus torquens dæmones sit eiusdem rationis cum nostro, an diuersæ rationis; vitum illòs cruciet per solam apprehensionem, an per actionem intentionalem, vel realem; vitum dæmones torqueat per solam alligationem, an producendo in illis calorem materialem, vel qualiteram spirituales sedantem eorum substantiam: vitum dæmones, dum extra infernum in hoc aere vagantur, deferant suum ignem, à quo cruciantur, vel non deferant, & careant pœna ignis, vel torqueantur ab igne inferni per actionem in distans: ergo &c.

5. Respondeo plures antiquos philosophos docuisse ignem inferni non esse verum ignem, sed metaphoricum, ac non torquere dæmones per realem actionem, sed solum per apprehensionem. Tribuitur hæc opinio Pythagoræ apud Quidium in Metaph. Epicuro apud Lactantium lib. 7. cap. 7. Senecæ Epist. 24. ad Lucillum, & in Consolatione ad Marciam cap. 19. & 20. Ciceroni in Tusculanis, Plinio lib. 2. Hist. cap. 65. quos secutus est Auicenna lib. 9. Metaph. cap. vltimo, vt refert Sanctus Thomas in 4. dist. 44. quæst. 4. art. 2. qui quæstione 26. de verit. art. 2. refert etiam Algazellem. Philo in libro de congressu eruditionis causa existimauit ignem, qui damnatos cruciat, alium non esse, quam vermem, seu remorsum conscientiæ, quem errorem secuti sunt aliqui ex recentioribus hæreticis; & ex Catholicis Catharinus in libro de præmio bonorum, & supplicio malorum, docuit ignem inferni non esse verum ignem sensibilem, atque corporeum, sed esse spirituales pœnam, quæ